

ВИСНОВОК

рецензента

кандидата педагогічних наук, професора Гризоглазової Таміли Іванівни
про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації

Сіжук Інни Володимирівни

**«Розвиток музичності молодших школярів у процесі фортепіанного
навчання у мистецьких школах»,**

поданої на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії

з галузі знань 01 – Освіта/Педагогіка

за спеціальністю 014 Середня освіта (музичне мистецтво)

Актуальність проблеми розвитку музичності молодших школярів у процесі фортепіанного навчання в мистецьких школах зумовлена сучасною парадигмою мистецької освіти, яка ґрунтується на залученні учнівської молоді до досягнення художньо-естетичних цінностей мистецтва, розвитку здатності до їх сприймання. У цьому контексті особлива увага має приділятися розвитку музичності як інтегративної якості, яка забезпечує здатність учнів до повноцінного емоційно-образного досягнення та художньо-виразного виконання музичних творів і є необхідною умовою художньо-естетичного розвитку учнів, підвищення якості музичного виконавства. Усвідомлення детермінант розвитку музичності створює підґрунтя для вдосконалення педагогічних технологій у сфері музичної освіти.

Виходячи із вищезазначеного, дисертаційне дослідження І. Сіжук, присвячене розвитку музичності молодших школярів у процесі фортепіанного навчання є актуальним і своєчасним для сучасної музично-педагогічної науки і практики, оскільки й донині бракує досліджень щодо теоретичного осмислення та методичного забезпечення проблеми розвитку музичності молодших школярів у процесі фортепіанного навчання в мистецьких школах.

Зазначена актуальність підсилюється низкою існуючих суперечностей, а саме: між суспільною потребою у спрямуванні навчального процесу в

мистецьких школах на розвиток музичності учнів як інтегративної ознаки їх художньо-естетичного становлення та недостатньою розробленістю методичних засад, які забезпечують дану спрямованість у фортепіанному навчанні; між потужним навчально-виховним потенціалом українського фортепіанного мистецтва та недостатнім його використанням у процесі розвитку музичності учнів молодшого шкільного віку.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і результатів, сформульованих в дисертації. Детальне ознайомлення зі змістом дисертації дає підстави стверджувати, що підхід здобувачки до наукової роботи вирізняється ґрунтовністю дослідження, в якому вдало інтегровані філософські, психологічні та педагогічні аспекти проблеми. Підтвердженням достовірності та результативності наукового пошуку є комплексне поєднання дисертанткою теоретичної, методичної та дослідно-експериментальної роботи щодо розвитку означеного феномена.

Науковий апарат дослідження сформульовано кваліфіковано. Опрацювання й аналіз теоретичного матеріалу, власний досвід педагогічної діяльності у сфері фортепіанного навчання учнів дали можливість дисертантці сформулювати цілком переконливе і науково виважене авторське трактування сутності поняття «музичність» як складної інтегративної властивості особистості, що являє собою здатність до емоційного осягнення змісту музичного твору на основі звукообразного мислення та спеціальних здібностей, що забезпечує продуктивність музичної діяльності.

На позитивну оцінку заслуговує змістовно-структурна характеристика музичності, яку утворюють чотири компоненти: мотиваційно-інформаційний, операційно-перцептивний, емоційно-оцінний та творчо-діяльнісний, кожен з яких має глибоке змістовне наповнення.

Досить доцільним видається здійснений дисертанткою аналіз змісту роботи початкової освіти мистецьких шкіл та ґрунтовна порівняльна характеристика діючих програм фортепіанного навчання молодших школярів.

Ціннісним здобутком роботи є теоретико-методичне забезпечення процесу розвитку музичності молодших школярів, методологічну основу якого

складають визначені дисертанткою наукові підходи: діяльнісний, особистісно зорієнтований та гедоністичний.

Позитивної оцінки заслуговують визначені, обгрунтовані та дидактично виправдані *педагогічні умови*, а саме: створення емоційно-позитивної атмосфери на заняттях, ситуації успіху під час фортепіанного навчання; використання доступного та водночас високоякісного музичного матеріалу, опора на творчий доробок українських композиторів задля активізації інтересу до музичного мистецтва учнів молодшого шкільного віку; комплексне використання різних форм навчальної діяльності та різних видів музичної діяльності, а також залучення інших видів мистецтва для забезпечення синтезу теоретичної, міжчуттєвої та практичної складових навчального процесу; забезпечення творчої самостійності учнів в опрацюванні різних за стилем і жанром фортепіанних творів, спонукання до створення власного художнього продукту.

Заслуговує на схвалення діагностичний апарат дослідження, змістовні, добре розроблені критерії, показники та рівні сформованості музичності молодших школярів, використання у перебігу констатувального експерименту методики Едвіна Гордона, методики «Розповідь про музику», методики «Образна палітра» та методики «Слухаю-думаю-граю».

На особливу увагу заслуговує створена авторська організаційно-методична модель розвитку музичності молодших школярів, у якій графічно відображено усі складові означеного процесу, що забезпечувало цілісний педагогічний вплив на учнів.

Цінним доробком дисертантки є розроблена, теоретично обгрунтована та експериментально апробована *авторська методика* розвитку музичності молодших школярів, яка послідовно здійснювалась впродовж чотирьох етапів: орієнтувально-спонукального, перетворювально-технологічного, поглиблювально-аналітичного та продуктивно-синтезуючого і була спрямована на забезпечення поступового переходу від емоційного залучення учнів до музики до усвідомленої, рефлексивної та творчо самостійної виконавської діяльності. На кожному із етапів запропонованої методики покроково вирішувались навчальні завдання. На першому, *орієнтувально-*

спонукальному етапі було закладено основи позитивного емоційного ставлення до музичного мистецтва. Варто відзначити, що реалізація методів - «Клуб «Музична вітальня» та «Мистецька експедиція» у межах даного етапу забезпечила створення сприятливого емоційного середовища для залучення молодших школярів до музичного мистецтва. На другому, *перетворювально-технологічному* етапі реалізація комплексу методів - повторного аналізу, варіативного виконання та асоціативно-образних вправ забезпечила перехід від емоційного рівня сприйняття музики до усвідомленої виконавської діяльності, що стало важливим кроком у розвитку музичності молодших школярів. На третьому, *поглиблювально-аналітичному* етапі реалізація методів «Музика в словах» і «Створення естетичних моделей» забезпечила перехід від емоційно-чуттєвого реагування до свідомого оцінного ставлення, розвинула рефлексію, асоціативне мислення. В результаті, музичність учнів набула аналітичного та усвідомленого характеру. У центрі четвертого – *продуктивно-синтезуючого* етапу було забезпечення творчої самостійності учнів в опрацюванні фортепіанних творів різних стилів і жанрів та спонукання до створення власного художнього продукту. У підсумку, музичність молодших школярів набула інтегрованого рівня розвитку, що відповідає сутності музичності в авторському трактуванні.

Позитивної оцінки заслуговує дослідно-експериментальна робота з широким використанням цікавого дидактичного матеріалу, авторських методів, цікавих різножанрових творів українських композиторів.

Експериментальна перевірка ефективності та оптимальності авторської методики розвитку музичності молодших школярів у процесі фортепіанного навчання була підтверджена відповідними математичними розрахунками.

Наукова новизна дослідження є беззаперечною, оскільки *вперше* визначено педагогічні умови та розроблено методику розвитку музичності молодших школярів у процесі фортепіанного навчання в мистецьких школах; розроблено критерії та показники розвитку означеної якості; *уточнено* зміст поняття «музичність» та обґрунтовано специфіку її прояву в учнів молодшого шкільного віку; *конкретизовано* структуру музичності учнів молодшого

шкільного віку мистецьких шкіл; *доведено* культурно-освітню значущість фортепіанного навчання в мистецьких школах та його позитивний вплив на процес розвитку музичності учнів молодшого шкільного віку; *подальшого розвитку набули* теоретико-методичне удосконалення форм і методів музичного навчання учнів мистецьких шкіл та реалізація сучасних підходів до практичної підготовки майбутніх викладачів фортепіано.

Практичне значення дослідження полягає у розробці методів діагностики розвитку музичності молодших школярів, а також у апробації авторської методики розвитку означеної якості учнів молодшого шкільного віку в процесі фортепіанного навчання. Здобуті результати роботи можуть слугувати підставою для корекції змісту викладання фортепіано для учнів інших вікових категорій, а також для оновлення навчальних програм для учнів інших спеціальностей в умовах шкіл мистецтв.

Наукові положення, сформульовані в дисертації, відзначаються високим рівнем обґрунтування, узагальнення та повно висвітлюють досліджуване явище відповідно до мети та завдань наукового пошуку. Текст дисертації викладено доступною мовою, сучасним науковим стилем з критичним аналізом та висновками.

Основні теоретичні положення та висновки дисертаційного дослідження відображено у 6 одноосібних **публікаціях** автора, з яких: 3 – у провідних фахових виданнях України (категорії Б); 1 – у міжнародному виданні, 2 публікації апробаційного характеру.

Висновок. Дисертація Сіжук Інни Володимирівни «Розвиток музичності молодших школярів у процесі фортепіанного навчання у мистецьких школах» є цілісним завершеним дослідженням, яке за своїм науково-теоретичним рівнем, новизною у вирішенні досліджуваної проблеми, аргументованістю теоретичних положень та висновків відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня

2022 року № 44 і може бути подане до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 014 - Середня освіта (музичне мистецтво).

Рецензент:

кандидат педагогічних наук,
професор кафедри інструментального виконавства,
оркестрового диригування та педагогіки мистецтва
Українського державного університету
імені Михайла Драгоманова

